

Stručni rad

MALO DRUGAČIJI PRODUŽENI BORAVAK

Mag. Zarja Trček

OŠ 8 talcev, Logatec, Slovenija

Sažetak

U članku su predstavljena iskustva stečena tijekom rada u produženom boravku na selu. Prikazani su ostvareni ciljevi te na koji način međusobno povezati događanja u produženom boravku, suradnju s roditeljima i sudjelovanje škole u događajima na selu. U prvi se plan stavlja tijekom nastave i kreativne mogućnosti produženog boravka u područnoj školi te aktivna provedba interakcije između škole, roditelja i sela.

Ključne riječi: produženi boravak, roditelji, djeca, selo, područna škola

1. Uvod

Brojne studije ukazuju na to da uključenost roditelja i škole može značajno poboljšati uspjeh u učenju kod učenika i učenica te utjecati na njihov stav i odnos prema školi. Suradnja između roditelja i škole potrebna je i korisna. Roditelji imaju pravo biti uključeni u odgoj i obrazovanje djece u školi, a istodobno, rezultat i posljedica suradnje roditelja, učitelja i školske uprave jest donošenje odluka koje mogu pridonijeti smanjenju i prevenciji sukoba. Budući da roditelji nisu vezani za školsku politiku, kao što kaže Henry M., E., oni mogu novim spoznajama i idejama pridonijeti radu u školi i postati njezini zagovornici. [8] Suradnja roditelja i škole ne znači da bi učitelji zahtijevali više od roditelja, već samo to da roditelji mogu postati zahvalni sugovornici kada je riječ o učenicima i njihovim potrebama. Za ostvarenje dobre suradnje između škole i roditelja treba izbjeći odnos u kojem se prebacuje krivnja za poteškoće u učenju, potencira neuspjeh jednih odnosno drugih te odnos koji se temelji na uglavnom jednosmjernim informacijama, iskustvima i savjetima i treba ga preoblikovati u odnos međusobne potpore i pomoći za dijete i zajedno s djetetom. [14] Istraživanja koja su proveli Christenson S.L. i Sheridan S.M. (2001.), Intihar D. i Kepec M. (2002.), Magajna et al. (2008.) te Digman C. I Soan S. (2008.) pokazala su da, kada roditelji i škola pronađu oblik suradnje u obrazovanju učenika i učenica, oni postaju uspješniji kako u školi, tako i u životu općenito. Takav odnos stvaranja u školi može pomoći i roditeljima i školskom osoblju u razvijanju vještina za dobro i učinkovito sudjelovanje. Prema tome, shvatili smo da glavna vodilja u suradnji škole i roditelja mora biti dobrobit djece. Roditelje ćemo lakše potaknuti na takvu suradnju ako krenemo od toga da suradnja s nama donosi korist za njihovu djecu.

2. Škola na selu

Škola je u selu, iz više razloga, i dalje najvažnija ustanova. Sve dok u selu postoji škola i u njoj ima djece, selo živi. Kad se zatvori ili ukloni, ono počinje umirati. Škola na selu nalikuje na veliki dom, a djeca, učitelji, kuharica i ostalo osoblje, na obitelj unutar koje su svi usko povezani. Škola ima značajan utjecaj na kulturni život sela – svi očekuju da će ona biti temeljni nositelj kulturnih događanja. Učenici su, uz pomoć učitelja (oba spola), oni zbog kojih se ljudi u školi sreću, druže, razgovaraju jedni s drugima i na školskim priredbama doživljavaju ugodne trenutke. U školskim se prostorijama odvijaju i brojna seoska događanja. Učiteljice i učitelji, naravno, imaju važnu ulogu u selu; vidljiv je njihov doprinos razvoju sela, kulturnom životu i drugim aktivnostima. Njihova je osobnost jednako važna, jer su neprestano izloženi očima javnosti.

2.1. Suradnja s roditeljima

Kvaliteta rada u područnim školama ogleda se i u suradnji s roditeljima. Upravo se oni aktivno uključuju u odgojno-obrazovni proces, vode mnoge zanimljive aktivnosti te pomažu i sudjeluju u organizaciji i provedbi raznih aktivnosti, radionica i događaja. Uključeni su u roditeljska vijeća u matičnoj školi i povezuju je s okolinom.

Gabi Čačinović Vogrinčić i Nina Mešl ističu da su u središtu suradnje s roditeljima procesi potpore i pomoći tijekom zajedničkog stvaranja, u kojem su i koncept pomoći i formuliranje željenih ishoda dio ovog procesa. [5]

Karel Geržan pridaje veliku važnost uzajamnom poštovanju, pravičnosti i postojanju suodgovornosti. [7]

2.2. Neizravni oblici nastave

Projekta sam se prihvatila iz perspektive neizravnog oblika nastave. Martin Kramar o tome kaže sljedeće: „Za oblike neizravne nastave karakteristično je da između učitelja i učenika ne postoji stalan neposredni odnos u provedbi obrazovnog procesa, ili da on ne prevladava. Učenici su u izravnom kontaktu s nastavnim gradivom (izvorima, nosilci i prijenosnim računalima), znanje stječu vlastitom aktivnošću, razvijaju svoje sposobnosti, odnosno, tom vlastitom aktivnošću postižu odgojno-obrazovne ciljeve. To su ujedno i glavne prednosti ovih oblika u odnosu na frontalnu nastavu. Također, učitelj i ovdje ima važnu ulogu. On planira nastavu, priprema je, stvara potrebnu psihosocijalnu atmosferu i uvjete za održavanje nastave, brine se da se učenici pripremaju, prati njihovu aktivnost, pomaže im davanjem uputa, pruža pomoć kod raznih problema i prepreka, sudjeluje u verifikaciji, a posebice u ocjenjivanju postignuća.“ [12] Učenice i učenici su u kontaktu s prirodom, jačaju društvene odnose i veze s drugim ljudima, raduju se javnim nastupima i uživaju u naklonjenosti publike koju osjećaju na javnim događanjima. Uče se poštivati različite ljude, upoznavaju multikulturalnost, posebnosti različitih generacija te tradiciju i povijest. Humanost, demokratski odnosi, prisna komunikacija, solidarnost i tolerancija od velike su važnosti. Etičke vrijednosti nisu samorazumljive, već ih je potrebno, kroz odgoj, prenijeti u dječji svijet. Odrasli odgajaju i svojim primjerom. Važan je odgoj kojim djeca oblikuju svoj odnos prema umjetnosti i estetskim vrijednostima. Karel Geržan o tome piše: „Estetska inteligencija je sposobnost opažanja i izražavanja ljepote. Estetska inteligencija je sposobnost da se pomoću „logike lijepog“ pobude estetski, ugodni osjećaji, ljepota života.“[7] Ne smijemo zaboraviti niti na kulturno izražavanje te brigu za materinji jezik.

Razrada

Produženi boravak važan je dio obrazovnog procesa. Kroz njega je moguće učvrstiti gradivo pisanjem domaćih zadaća i ponavljanjem, stvoriti dobre odnose među vršnjacima, osigurati zaštitu i sigurnost djece te provoditi malo opuštenije oblike odgojno-obrazovnog rada. U okviru produženog boravka pripremila sam razne aktivnosti tijekom kojih su učenici naučili mnoštvo novih stvari. Na sudjelovanje sam pozvala predstavnice i predstavnike različitih generacija. Povezala sam učenice i učenike naše škole, njihove roditelje, učiteljice i učitelje, bake i djedove te lokalno

stanovništvo. Ljude iz drugih regija nisam pozvala, jer sam ovim projektom željela povećati raznolikost neformalnog obrazovanja na lokalnoj razini, tj. za stanovnike Hotedršice, Logatca i okolice.

CILJEVI:

- Da škola kroz svoje aktivnosti povezuje stanovnike i obrazuje u smjeru poštivanja prirodnih ljepota tih mjesta/sela, ljudi i tradicije;
- Suraduje s različitim društvima na selu

Pripremila sam sljedeće događaje:

- 1.) Organizirala sam sportske igre s bakama i djedovima. Na početku smo se dogovorili kada mogu doći i kakve bi vježbe željeli izvoditi. Uzimala sam u obzir njihove motoričke sposobnosti i vremenski sam se prilagođavala.
- 2.) Roditelji su se uživali u uloge učiteljica i učitelja i našli su se u „novoj profesiji“
  - a) Majka učenika s disleksijom upoznala nas je s problemima s kojima se dijete susreće na nastavi, koje vježbe izvodi i koje knjige koristi, koje su prilagodbe pomogle njezinom sinu te kako ostali učenici s njime surađuju i na koji mu način svakodnevno pomažu.
  - b) Učiteljica plesa pripremila je sat narodnog plesa. Prikazane su neke narodne nošnje, narodni običaji, plesovi za posebne prigode te plesni stil iz prošlosti.
  - c) Voditeljica lokalne knjižnice održala nam je predavanje o posebnostima i znamenitostima mjesta. Upoznali smo se sa poviješću sela.
  - d) Predstavica vatrogasaca predstavila nam je njihov rad, poput, primjerice, špricanja vodom i gašenja požara izazvanog zagorjelim uljem na štednjaku. Istaknula je važnost dobrovoljnog sudjelovanja, njihove misije i humanosti, što se ogleda u činjenici da su vatrogasci spremni priskočiti u pomoć i pomagati drugim ljudima unatoč opasnosti.
  - e) Učili smo se postupcima za pružanje prve pomoći. Znanje o tome mnogima je već spasilo život. Djecu treba učiti da su dio zajednice i zato im ne bi smjelo biti svejedno za drugog čovjeka.
  - f) Policajac, otac našeg učenika, upoznao nas je sa svojom profesijom, pokazao nam policijsku opremu (uključujući lisice) i govorio o prekršajima s kojima se najčešće mora suočavati.
- 3.) Farmerica nas je pozvala u obilazak farme i mlina te je učenice i učenike upoznala s prenošenjem znanja s koljena na koljeno. Posjetili smo razne prostorije na farmi, proučavali seoske poslove, kušali domaće delicije te mljeli brašno u vodenici.
- 4.) Majka jednog učenika odvela nas je u šumu i šetala s nama među drvećem, šikarom i grmljem. Zajedno smo istraživali život u šumi i slušali pjev ptica. Zatim smo se divili livadnim biljkama, okopali vrt i razgledali crkvu. Radi globalnog zatopljenja i ljudskog nepromišljenog i bezobzirnog zadiranja u prirodu, ekološko je obrazovanje izuzetno važno.
- 5.) S roditeljima smo osmislili završnu priredbu za mještane, mještanke i ostale gledatelje. Majke i očevi pomogli su nam u pripremi kazališne predstave, kamišbaja, narodnih plesova te pri izvođenju starih pjesama i sviranju na glazbenim instrumentima.
- 6.) Tijekom produženog boravka također sam poticala interakciju između razreda kroz posjete knjižnici, posjete tetama iz likovne i glazbene kulture te uz pomoć

sporta. To je značilo zajedničko održavanje glazbene kulture za više razreda, sportske igre između svih petih razreda i uvođenje tutorstva između samih učenika. Učenici su čitali jedni drugima, posjetio nas je i vrtić, obišli smo pčelara te farmu.

7.) U produženi boravak uvela sam i elemente opuštanja, i to:

- vježbe disanja
- vježbe plesa (just dance)
- jogu
- zumbu

5. Zaključak

Na kraju školske godine shvatila sam da su roditelji, bake i djedovi s veseljem sudjelovali, samo ih je trebalo pozvati i dati im priliku. Započeli smo s malim brojem ideja za takva sudjelovanja, a iz mjeseca u mjesec smo ih proširivali i nadograđivali. Roditelji, bake i djedovi su imali sve više ideja i zajedno smo realizirali većinu.

Učenici i učenice su cijelo vrijeme bili aktivni i s oduševljenjem su se pridružili svim sudionicima. U početku su bili sramežljivi, pogotovo kada su radili sa starijim učenicima, ali su se s vremenom na njih navikli i sami ih, za vrijeme odmora, tražili na hodniku. Tijekom aktivnog odmora, stariji su se počeli družiti s mlađima. Nastala je pozitivna interakcija među svim sudionicima i stečeno je bogato iskustvo kroz povezivanje i suradnju između škole, roditelja i mjesta/sela.

6. Literatura

- [1.] Barle Lakota, A. (2002), Šola in sistemski ukrepi za preprečevanje šolske neuspešnosti. V: Bergant, K., Musek Lešnik, K. (ur.). Šolska neuspešnost med otroki in mladostniki. Ljubljana: Inštitut za psihologijo osebnosti.
- [2.] Bečaj, J., Magajna, L., Tavčar, M. I., Tomič, A., Velikonja, M. (1995). *Menedžment v vzgoji in izobraževanju*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- [3.] Christenson, S. L., Sheridan, S. M. (2001), *Schools and families: Creating Essential Connections for Learning*. New York, London: The Guilford Press.
- [4.] Čačinovič Vogrinčič, G. (2006). *Socialno delo z družino*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo. - (2008). *Soustvarjanje v šoli: Učenje kot pogovor*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- [5.] Čačinovič Vogrinčič, G., Mešl, N. (2019). *Socialno delo z družino, Soustvarjanje zelenih izidov in družinske razvidnosti*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- [6.] Digman, C., Soan, S. (2008). *Working with parents: A Guide for Education Professionals*. Los Angeles, London, New Delhi, Singapur, Washington DC: Sage.
- [7.] Geržan, K. (2019). *95 tez za izhod iz slepe ulice vzgoje in izobraževanja*. Predgovor G. Čačinovič Vogrinčič. Ljubljana: Sanje (Zbirka Dokumenta / Sanje).
- [8.] Henry, M., E. (1996). *Parent-School Collaboration: Feminist organizational Structures and School Leadership*. Albany: State University of New York Press.
- [9.] Intihar, D., Kepec, M. (2002). *Partnerstvo med šolo in domom. Priročnik za učitelje, svetovalne delavce in ravnatelje*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- [10.] Jelen, N. (1999). Modeli povezovanja podružnične šole z matično šolo in okoljem kot primer zagotavljanja kakovostnega izobraževanja. Inovacijski projekt Zavoda Republike Slovenije za šolstvo. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- [11.] Jelen, N. (2002) Podružnične šole na Slovenskem. Diplomsko delo. Maribor: Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru.
- [12.] Kramar, M. (2009). *Pouk*. Nova Gorica: Educa, Melior.
- [13.] Lontos, L. B. (1992). *At-risk families & schools: Becoming partners*. Eugene: ERIC Clearinghouse on Educational Management.
- [14.] Magajna, L., Pečjak, S., Peklaj, C., Čačinovič Vogrinčič, G., Bregar Golobič, K., Kavkler, M., Tancig, S. (2008). *Učne težave v osnovni šoli: Problemi, perspektive, priporočila*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- [15.] Mesec, B. (1998), Uvod v kvalitativno raziskovanje v socialnem delu. Ljubljana: VŠSD.
- [16.] Nolimil, F. (1998). *Primerjalna analiza malih osnovnih šol s kombiniranimi oddelki v Sloveniji in tujini*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

- [17.] Nolimal, F. (2007). Kazalci kakovosti sodobne podružnične šole in empirične ugotovitve na področju IKT. Predstavljeno na 7. srečanju podružničnih šol Slovenije. Mislinja.
- [18.] Peklaj, C. (2008). Učenci z učnimi težavami v razredu – priporočila za učitelje. V: Magajna, L. Pečjak, S., Peklaj, C., Čačinovič Vogrinčič, G., Bregar Golobič, K., Kavkler, M., Tancig, S. *Učne težave v osnovni šoli: Problemi, perspektive, priporočila*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- [19.] Resman, M., Bečaj, J., Bezić, T., Čačinovič Vogrinčič, G., Musek, J. (1999). *Svetovalno delo v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- [20.] Rosenfeld, I. (1993). Abstracts. Torino: EASSW Conference.
- [21.] Saleebey, D. (1997). *The Strength Perspective in Social Work Practise*. New York: Longman.
- [22.] West, S., Pennell, H. (2003). *Underachievement in Schools*. London, New York: Routledge-Falmer.
- [23.] Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (uradno prečiščeno besedilo, ZOFVI-UPB5). *Uradni list Republike Slovenije*, št. 16/2007.